ECLI:LV:AT:2021:0622.A420166717.11.S
Lieta Nr. A420166717, SKA-360/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2021.gada 22.jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: senatores Rudīte Vīduša, Lauma Paegļkalna un Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „TaxLink Baltic" pieteikumu par zaudējumu atlīdzināšanu, sakarā ar Finanšu ministrijas kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 20.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Finanšu ministrija izsludināja iepirkumu „Izvērtējums par spēkā esošās pievienotās vērtības nodokļa apgrieztās maksāšanas kārtības efektivitāti un iespēju to piemērot citās nozarēs", kurā savu piedāvājumu iesniedza arī pieteicēja SIA „TaxLink Baltic". Ar ministrijas iepirkuma komisijas 2015.gada 15.oktobra lēmumu pieteicējas piedāvājums no turpmākas dalības iepirkumā tika izslēgts, jo piedāvājumā esot sniegta nepatiesa informācija par to, kas ir pasūtītāji pētījumiem, kuri norādīti piesaistītā speciālista /pers. A/ pieredzes apliecināšanai. Ar iepirkuma komisijas 2015.gada 19.oktobra lēmumu par iepirkuma uzvarētāju atzīts cits pretendents.

Administratīvā rajona tiesa ar 2016.gada 15.jūlija spriedumu lietā Nr. A420328215 atzina minētos ministrijas lēmumus par prettiesiskiem. Spriedums ir stājies spēkā.

[2] Pieteicēja vērsās Finanšu ministrijā ar lūgumu atlīdzināt mantiskos zaudējumus – neiegūto peļņu – 11 351,22 *euro*, kas tai nodarīti ar iepirkuma procedūrā pieņemtajiem lēmumiem. Ministrija pieteicējas lūgumu noraidīja.

Pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā, prasot uzlikt pienākumu ministrijai atlīdzināt minētos zaudējumus.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2019.gada 20.novembra spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji, uzliekot pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējai mantiskos zaudējumus – neiegūto peļņu – 2310,27 *euro*. Spriedumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Lietā nav strīda, ka pieteicējas iesniegtais piedāvājums bija ar viszemāko cenu. Tādējādi pieteicēja būtu atzīta par uzvarētāju iepirkumā, ja tā pilnībā atbilstu nolikumā izvirzītajām prasībām. Tiesa, pārbaudot lietas materiālus, secināja, ka pieteicējas piedāvātās ekspertes /pers. B/ pieredze atbilst nolikuma 11.5.2.3. un 11.5.2.4.punktā ietvertajām prasībām. Tādējādi pieteicējas iesniegtais piedāvājums pilnībā atbilda nolikuma prasībām.

[3.2] Vērtējot, vai pieteicējas piedāvājums nebūtu atzīstams par nepamatoti lētu, tiesa secināja, ka pieteicējas piesaistītajiem speciālistiem paredzētais atalgojuma līmenis nav uzskatāms par nesamērīgi mazu, jo tas aptuveni 2,5 reizes pārsniegtu strādājošo mēneša vidējo darba samaksu 2015.gada oktobrī, kas bija 817 *euro* bruto. Tāpat pieteicējas norādītā darba samaksa 11,40 *euro* bruto par vienu darba stundu nav uzskatāma par neatbilstoši zemu, un arī šajā aspektā pieteicējas iesniegtais piedāvājums nebūtu uzskatāms par nepamatoti lētu.

[3.3] Tiesa secināja, ka pieteicēja iepirkuma procedūras paredzamās norises gaitā varēja uzvarēt un iegūt tiesības slēgt iepirkuma līgumu.

[3.4] Pieteicēja ir norādījusi uz neiegūto peļņu 11 351,22 *euro*, tomēr no lietā iesniegtajiem pierādījumiem neizriet, ka pieteicēja peļņu tieši šādā apmērā arī iegūtu.

Veicot hipotētiskā labvēlīgā administratīvā akta pārbaudi, arī vērtējot nepamatoti lēta piedāvājuma iespējamību, tiesa vērtēja pieteicējas norādītās pakalpojuma izmaksas tādā aspektā, vai pretendents spētu par šādu cenu īstenot iepirkuma līgumu. Proti, tika vērtēts, vai ar tik minimālām izmaksām, kā to ir norādījusi pieteicēja, vispār var īstenot iepirkuma līgumu un vai tās nepārsniedz pieteicējas piedāvājumā norādīto cenu. Bet tiesas konstatētais, ka ar izmaksām 4548,78 *euro* apmērā iepirkumu varētu īstenot un tā ir mazāka par pieteicējas piedāvāto cenu 15 900 *euro*, automātiski nepierāda, ka pieteicēja būtu arī guvusi peļņu 11 351,22 *euro*. Minētā summa būtu uzskatāma par maksimālo peļņu, ko pieteicēja varētu gūt iepirkumā, tajā uzvarot.

[3.5] Pieteicēja nav iesniegusi nevienu rakstveida pierādījumu, kas apliecinātu, ka iepirkuma dokumentācijā norādītie speciālisti uz piedāvājuma iesniegšanas brīdi ir noslēguši vienošanos par iesaisti plānotā līguma izpildē par atalgojumu, kāds norādīts zaudējumu aprēķinā. Tomēr tas vien, ka šādas vienošanās nebija noslēgtas uz piedāvājuma iesniegšanas brīdi, nepierāda, ka tādas nebūtu noslēgtas, ja pieteicēja būtu uzvarējusi iepirkumā. No tā, ka visi pieteicējas piedāvātie speciālisti, iesniedzot savus CV, ir parakstījuši apliecinājumu, ka viņi apņemas piedalīties līguma izpildē gadījumā, ja pieteicējai iepirkuma rezultātā tiks piešķirtas tiesības slēgt iepirkuma līgumu, izriet, ka vienošanās par iepirkumā paredzēto darbu izpildi tiktu noslēgtas, tikai nav pierādījumu par atlīdzības lielumu, kāds tiktu norādīts. Proti, vai tas nebūtu lielāks par 11,40 *euro* stundā.

[3.6] Lietā nav iespējams noteikt neiegūtās peļņas apmēru, aprēķinot to kā starpību starp faktiskajiem izdevumiem un piedāvājumā norādīto cenu. Tomēr apstāklis, ka neiegūto peļņu nav iespējams aprēķināt šādā ceļā, nepierāda, ka pieteicēja iepirkumā vispār peļņu nebūtu guvusi un ka tādējādi pieteikums būtu pilnībā noraidāms.

[3.7] Pieteicējas peļņa 2015.gadā bija 14,53 %. Ņemot vērā, ka tas ir vienīgais tiesas rīcībā esošais objektīvais rādītājs, tad tas ir izmantojams kā mēraukla mantisko zaudējumu negūtās peļņas apmērā noteikšanai. Savukārt pieteicējas norādītais peļņas līmenis 31 %, kas ir iegūts, apvienojot divu uzņēmumu SIA „TaxLink Baltic" un SIA „TaxLink Consulting" finanšu rādītājus (pieteicēja konsultāciju biznesā līdz 2017.gadam ir darbojusies ar šo divu uzņēmumu starpniecību), nav izmantojams neiegūtās peļņas aprēķinā šajā lietā. Pieteicēja iepirkumā piedalījās kā SIA „TaxLink Baltic", nevis kā SIA „TaxLink Baltic" un SIA „TaxLink Consulting" apvienība. Tādējādi neiegūtās peļņas aprēķinā ir ņemami vērā vienīgi SIA „TaxLink Baltic" finanšu

rādītāji 2015.gadā.

[3.8] Pieteicējai mantiskie zaudējumi neiegūtās peļņas veidā, kas tai radās prettiesisko Finanšu ministrijas lēmumu dēļ, ir nosakāmi 2310,27 *euro* apmērā (15 900 x 14,53/100), un šādā apmērā tie pieteicējai ir arī atlīdzināmi.

[4] Finanšu ministrija par rajona tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot tajā turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Senāts iepirkuma lietās par mantisko zaudējumu atlīdzību ir atzinis, ka, izlemjot prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, tiesa pēc būtības nenoregulē publiskā iepirkuma procedūru, nosakot tās uzvarētāju, un neiejaucas pasūtītāja kompetencē novērtēt piedāvājumus.

[4.2] Tiesa atstāja bez ievērības ministrijas iebildumus par to, ka pieteicējas piedāvājumā iesaistītā speciālista iepriekšējās pieredzes atbilstība iepirkuma nolikuma prasībām nav pierādīta. Tiesa tādēļ ir nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka pieteicēja iepirkumā būtu atzīstama par uzvarētāju un iegūtu tiesības slēgt iepirkuma līgumu.

[4.3] Atbildētāja reālā iepirkumā būtu piemērojusi Publisko iepirkumu likuma 38.panta otro daļu, kas paredz tiesības pārtraukt iepirkuma procedūru, ja tam ir objektīvs pamatojums, jo, saduroties ar pieteicējas piedāvājumā ietvertās informācijas nepietiekamību, pasūtītājai nebūtu pietiekamas informācijas, lai pieņemtu pamatotu lēmumu iepirkumā.

[4.4] Vērtējot, vai pieteicējas piedāvājums nav nepamatoti lēts, tiesa ir iejaukusies pasūtītāja rīcības brīvībā un pasūtītāja vietā vērtējusi piedāvājumu un pieņēmusi lēmumu. Tiesas secinājums nav taisnīgs un nenodrošina vienlīdzīgas un godīgas attieksmes principu pret visiem pretendentiem, kuri godprātīgi bija sagatavojuši un iesnieguši savu piedāvājumu, arī pret tiem, kuri vēlējās iesniegt, bet neiesniedza savus piedāvājumus, jo nespēja izpildīt pasūtītāja noteiktās kvalifikācijas prasības.

[4.5] Vērtējot pierādījumus par mantiskā zaudējuma apmēru, tiesa atzina, ka pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka piedāvājumā norādītie speciālisti būtu noslēguši vienošanos par iesaisti plānotā līguma izpildē. Lietas izskatīšanas laikā pieteicēja apstiprināja, ka pat nodomu līmenī nebija vienošanās par atalgojumu, plānoto nepieciešamo darba stundu skaitu, darba apjomu un darba sadalījumu. Tā kā pieteicēja nepierādīja ziņas par darbinieku algām, visi pārējie zaudējumu aprēķinu posteni atkrīt paši no sevis, jo aprēķini ir ciešā sakarībā ar plānotā līguma izpildē piesaistīto personālu.

[4.6] Tiesa, konstatējot pierādījumu neesības faktu, zaudējumu aprēķinu pamatoja nevis ar pieteicējas prasījumu, bet kā pierādīšanas līdzekli izmantoja Lursoft datu bāzē iegūtās ziņas par pieteicējas 2015.gadā gūto peļņas procentu. Tiesas izvēlēto pamatu prasījuma apmierināšanai nevar atzīt par vispārzināmu faktu, kas ļautu pieteicēju atbrīvot no prasījuma pamatotības pierādīšanas.

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta otro daļu, aprēķinot mantisko zaudējumu, ņem vērā arī neiegūto peļņu, ja cietušais spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta.

Saskaņā ar likuma 12.panta trešo daļu, nosakot neiegūtās peļņas apmēru, tiesa ņem vērā vispārējos riskus un konkrētā gadījuma apstākļus, kas ietekmē neiegūtās peļņas varbūtību.

Senāta judikatūrā atzīts, ka atrautās peļņas institūta mērķis ir atlīdzināt cietušajam to, ko viņš noteikti būtu saņēmis, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi, jeb novērst tās kaitīgās sekas, ko prettiesiskā rīcība noteikti nodarītu cietušā mantai nākotnē (*Senāta 2009.gada 2.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-94/2009 12.punkts, 2010.gada 18.maija sprieduma lietā Nr. SKA-122/2010 13.punkts*).

Zaudējumu atlīdzinājums nevar balstīties uz vispārīgiem pieņēmumiem par iespējamu notikumu attīstības gaitu, ja prettiesiskais lēmums nebūtu pieņemts. Tas nozīmē, ka gan zaudējumu esība, gan cēloņsakarība ir jākonstatē, izvērtējot lietā gūtos pierādījumus, un nav pieļaujams secinājumu par zaudējumu esību un cēloņsakarību izdarīt, balstoties uz pieņēmumiem (*Senāta 2017.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-372/2017 (A420300914) 12.punkts*).

Pirmās instances tiesa, izskatot prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, kas, pēc pieteicējas norādītā, izpaužas neiegūtās peļņas veidā, pamatoti pārbaudīja, vai pieteicējai būtu bijušas izredzes uzvarēt iepirkuma procedūrā (*Senāta 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-807/2014 (A420572412) 12.punkts*).

Tiesa pamatoti šīs izredzes novērtējusi ne tikai no tā aspekta, ka ir atkritis pasūtītājas lēmumā, ar kuru pieteicēja izslēgta no iepirkuma, norādītais šķērslis (tiesai atzīstot šo lēmumu par prettiesisku), bet arī pārbaudījusi norādes uz vēl citiem apstākļiem, kas, iepirkuma procedūrai noritot tiesiski, iespējams, liegtu pieteicējai uzvarēt (*Senāta 2017.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-558/2017 (A420285614) 17.punkts*).

I

Par eksperta kvalifikāciju

[6] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka tiesa atstāja bez ievērības ministrijas iebildumus par to, ka pieteicējas piedāvājumā iesaistītā speciālista (eksperta) iepriekšējās pieredzes atbilstība iepirkuma nolikuma prasībām nav pierādīta, un ka tiesa attiecīgi ir nonākusi pie nepareiza secinājuma par pieteicējas paredzamajām tiesībām noslēgt līgumu.

Administratīvā rajona tiesa ir vērtējusi ministrijas iebildumus par nepieciešamību pieprasīt papildu informāciju un pamatoti secinājusi, ka no nolikuma 14.1. un 14.3.punkta izriet, ka komisijai trūkstošā informācija būtu jāpieprasa pašam pretendentam, proti, šajā situācijā – pieteicējai. Tiesas sēdē minētajam piekrita arī atbildētāja, norādot, ka būtu vērsusies pie pieteicējas.

Pēc tiesas uzdevuma pieteicēja jau nākamajā dienā ieguva /pers. B/ kvalifikāciju apstiprinošo informāciju no Starptautiskās Finanšu Korporācijas biroja vecākā privātā sektora speciālista /pers. C/ (*/pers. C/*). Ministrija nolikumā ir ietvērusi prasību, ka piesaistītā speciālista CV pie darba pieredzes apraksta ir jānorāda pasūtītājs un kontaktinformācija.

Tādējādi pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka /pers. C/ kā Pasaules Bankas Centrālās Āzijas nodokļu projekta vadītājs bija norādīts kā kontaktpersona atsauksmēm iesniegtajā /pers. B/ CV, līdz ar to ir likumsakarīgi, ka pretendents atsauksmes iegūšanai arī vēršas pie norādītās personas, jo pretējā gadījumā pasūtītājas nolikumā ietvertā prasība speciālista CV norādīt kontaktinformāciju būtu bezjēdzīga. Tāpat tiesa pamatoti atzina, ka Centrālās Āzijas nodokļu projekta vadītāja kontaktinformācijas norādīšana atsauksmēm arī ir pilnībā pamatota, jo šajā projektā iesaistīta speciālista zināšanas un prasmes vislabāk var novērtēt tieši projekta vadītājs.

[7] Kasācijas sūdzībā atbildētāja norāda, ka reālā iepirkumā būtu piemērojusi Publisko iepirkumu likuma 38.panta otro daļu, kas paredz tiesības pārtraukt iepirkuma procedūru, ja tam ir objektīvs pamatojums, Proti, saduroties ar pieteicējas piedāvājumā ietvertās informācijas nepietiekamību, pasūtītājai nebūtu pietiekamas informācijas, lai pieņemtu pamatotu lēmumu iepirkumā.

Tomēr kasācijas sūdzībā nav norādīti pamatoti iebildumi tiesas sniegtajam pierādījumu novērtējumam un izdarītiem secinājumiem par /pers. B/ kvalifikāciju. Pieteicēja nodemonstrēja, ka papildu informāciju bija iespējams iegūt vienas dienas laikā no piedāvājumam pievienotajos dokumentos

norādītās kontaktpersonas atsauksmju sniegšanai. Turklāt ministrija nav norādījusi nekādus iebildumus pret papildus iegūtās informācijas saturu pēc būtības. Līdz ar to Senātam nav pamata uzskatīt, ka konkrētajā gadījumā pasūtītājam nebija iespējams pieprasīt papildu informāciju un ka pretendents šādu informāciju neiesniegtu.

Ievērojot minēto, lietā nav konstatējami objektīvi apstākļi, kuru dēļ pasūtītājam būtu bijis jāpārtrauc iepirkums, pamatojoties uz Publisko iepirkumu likuma 38.panta otro daļu.

II

Par nepamatoti lētu piedāvājumu

[8] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka, vērtējot, vai pieteicējas piedāvājums nav nepamatoti lēts, tiesa ir iejaukusies pasūtītāja rīcības brīvībā un pasūtītāja vietā vērtējusi piedāvājumu un pieņēmusi lēmumu. Tādējādi tiesas secinājums neesot taisnīgs un nenodrošinot vienlīdzīgas un godīgas attieksmes principu pret visiem pretendentiem, kuri godprātīgi bija sagatavojuši un iesnieguši savu piedāvājumu, arī pret tiem, kuri vēlējās iesniegt, bet neiesniedza savus piedāvājumus, jo nespēja izpildīt pasūtītāja noteiktās kvalifikācijas prasības.

Senāts šo argumentu noraida kā nepamatotu, jo pasūtītāja ir norādījusi pirmās instances tiesai argumentus par nepamatoti lētu piedāvājumu un līdz ar to tiesa tos ir pamatoti pārbaudījusi. Senāta judikatūrā, uz kuru ir atsaukusies arī pirmās instances tiesa, atzīts: ja pasūtītājs lietā norāda, ka pieteicējs nevarētu iepirkumā uzvarēt tāpēc, ka tā piedāvājums tiktu atzīts par nepamatoti lētu, tiesai jāpārbauda šā apgalvojuma pamatotība pēc būtības (*Senāta 2018.gada 5.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-1330/2018 (A420340016) 10.punkts*).

Tiesa secināja, ka ministrijas apgalvojums, ka pasūtītājam būtu radušās šaubas par cenas pamatotību ir pietiekami ticams. Tādējādi tiesa pamatoti pārbaudīja, vai pieteicējas piedāvājums nav atzīstams par nepamatoti lētu, kas būtu pamats piedāvājuma noraidīšanai.

Izvērtējot visus lietas materiālus kopsakarā, pirmās instances tiesa atzina, ka pieteicējas iesniegtais piedāvājums nebūtu uzskatāms par nepamatoti lētu. Ministrija nav norādījusi nevienu iebildumu pret tiesas veikto pārbaudi un izdarītajiem secinājumiem pēc būtības. Senāts arī nekonstatē novērtējumā kļūdas vai neatbilstības.

[9] Ministrija vērš uzmanību uz to, ka tiesa nevar aizvietot pasūtītāju, ņemot vērā pasūtītāja rīcības brīvību. Šis arguments nav precīzs, jo norāda uz rīcības brīvību novērtējuma brīvības vietā. Ja pasūtītājs konstatētu, ka piedāvājums ir nepamatoti lēts, tad šāds piedāvājums būtu jānoraida, un šajā ziņā rīcības brīvība nav paredzēta, kā tas izriet no Publisko iepirkumu likuma 53.panta ceturtās daļas. Ja piedāvājumu nebūtu pamata atzīt par nepamatoti lētu, piedāvājums būtu jāvērtē, un nepastāvētu rīcības brīvība to noraidīt tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar nepamatoti lētu piedāvājumu.

Tomēr pasūtītājam ir novērtējuma brīvība, vērtējot, vai pastāv pats fakts – ka piedāvājums ir nepamatoti lēts, tas ir, ka tas nav pietiekami drošs un nopietns piedāvātās zemās cenas dēļ. Tieši pasūtītājs vislabāk var novērtēt visus apstākļus, kas liek izšķirties par kāda piedāvājuma pieņemšanu vai noraidīšanu sakarā ar pārāk lielu risku. Pasūtītāja lēmumu var ietekmēt tas, kādas ir sabiedrības intereses (cik liela nepieciešamība saņemt konkrētos pakalpojumus vai preces, cik ātri to vajag, cik būtiska ir nepieciešamība ietaupīt pēc iespējas vairāk līdzekļu iepretim pakalpojumu vai preču kvalitātei), tas, kādus tieši riskus uzrāda piedāvājums, tieši kādas sekas varētu rasties no iespējamas daļējas vai pilnīgas saistību nepildīšanas vai nekvalitatīvas izpildes. Šo apstākļu izsvēršanā tiesa nevar pasūtītāju pilnībā aizvietot, tā nevar pasūtītāja vietā uzņemties izvērtēt riskus, kurus tas būtu gatavs uzņemties (*Senāta 2017.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-765/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1130.A420157915.2.S) 10.punkts*).

Tomēr arī novērtējuma brīvības gadījumā pasūtītājs nedrīkst pieņemt patvaļīgus lēmumus. Tādēļ tiesa var pārbaudīt, vai lēmums nav acīmredzami kļūdains (*Senāta 2017.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-765/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1130.A420157915.2.S) 10.punkts*), tostarp, vai pasūtītājs spēj norādīt objektīvus apstākļus un apsvērumus, kādēļ tas nonācis pie secinājuma par nepamatoti lētu piedāvājumu.

Attiecinot šīs vispārīgās atziņas uz gadījumu, kad nepamatoti lēta piedāvājuma pastāvēšana jāvērtē *post factum* nolūkā konstatēt, vai izslēgtajam vai noraidītajam pretendentam būtu jāpiešķir kaitējuma atlīdzinājums, tiesai tāpat jārespektē pasūtītāja novērtējuma brīvība. Vienlaikus arī šādā gadījumā tiesai iespēju robežās ir jāpārbauda, vai pasūtītāja iebildums, kas pamatots ar argumentu par nepamatoti lētu piedāvājumu, ir objektīvi pamatots.

Kā jau iepriekš norādīts, tiesa to izskatāmajā gadījumā ir pārbaudījusi.

III

Par mantiskā zaudējuma apmēru

[10] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka, konstatējot pierādījumu neesības faktu, tiesa nepamatoti zaudējumu aprēķinu pamatoja nevis ar pieteicējas prasījumu, bet kā pierādīšanas līdzekli izmantoja *Lursoft* datu bāzes sniegtās ziņas par pieteicējas 2015.gadā gūto peļņas procentu.

[11] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta otrā daļa paredz: aprēķinot mantisko zaudējumu, ņem vērā arī neiegūto peļņu, ja cietušais spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta.

Tiesai, izvērtējot prasījumu atlīdzināt neiegūto peļņu, vispirms jānoskaidro, vai pieteicējs iepirkuma procedūras paredzamās norises gaitā būtu ieguvis tiesības slēgt iepirkuma līgumu. Tas noskaidrojams, būtībā veicot hipotētiskā labvēlīgā administratīvā akta izdošanas pamatotības pārbaudi. Attiecībā uz to tiesai ir jāvadās pēc objektīvās izmeklēšanas principa (*Senāta 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-807/2014 (A420572412) 12.punkts*).

Pēc tam, kad ir noskaidrots, vai pieteicējs būtu varējis iepirkumā uzvarēt, ja nebūtu pieļautā pārkāpuma, var pievērsties jautājumam par to, vai un kādā apmērā pieteicējs iepirkuma līguma noslēgšanas rezultātā būtu guvis peļņu. Tas atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta otrajai daļai jāpierāda pieteicējam (*Senāta 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-807/2014 (A420572412) 13.punkts*).

[12] Pirmās instances tiesa atzina, ka pieteicēja nav iesniegusi nevienu rakstveida pierādījumu, kas apliecinātu, ka iepirkuma dokumentācijā norādītie speciālisti uz piedāvājuma iesniegšanas brīdi ir noslēguši vienošanos par iesaisti plānotā līguma izpildē par atalgojumu, kāds norādīts pieteicējas iesniegtajā zaudējumu aprēķinā. Tiesa secināja, ka nav iespējams noteikt neiegūtās peļņas apmēru pēc pieteicējas norādītās aprēķina formulas, jo faktiskos izdevumus nevar pierādīt līdz paticamības līmenim.

Senāts nevar piekrist pirmās instances tiesas secinājumam, ka tad, ja neiegūto peļņu nav iespējams aprēķināt kā faktisko izdevumu un piedāvājumā norādītās cenas starpību, tad neiegūtās peļņas apmērs nosakāms, ņemot vērā pieteicējas 2015.gada peļņas koeficientu.

Senāta judikatūrā ir atzīts, ka tas, vai vispār un cik lielu peļņu pieteicēja būtu guvusi konkrētajā iepirkumā, noskaidrojams, izvērtējot pierādījumus, kuri ir jāsagādā pieteicējai un kuriem ir jāattiecas uz konkrēto iepirkumu. Savukārt, nosakot vidējo peļņas daļu noteiktā laika posmā, aprēķinā tiek iekļauti visi darījumi – tādi, kuros peļņas daļa ir virs un zem vidējā rādītāja. Tieši uz pieteicēju gulst pierādīšanas pienākums attiecībā uz peļņas apmēru, un tieši pieteicējai vislabāk būtu jāzina, cik lielu peļņu tā plānojusi konkrētajā iepirkumā (*Senāta 2017.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-*

558/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0922.A420285614.1.S) 15.punkts).

Sagaidāmās peļņas atrāvuma (zudušā labuma, negūtās peļņas) apmēra noteikšana balstās galvenokārt uz ekonomiskiem aprēķiniem. Lai noteiktu sagaidāmās peļņas atrāvumu, ir jāanalizē nevis īstenotā saimnieciskā darbība, bet gan plānotā, taču nenotikusī saimnieciskā darbība, ņemot vērā dažādus faktorus, kas var ietekmēt peļņu. Lai noskaidrotu peļņu attiecīgajā saimnieciskās darbības segmentā, no ieņēmuma jāatskaita ražošanas un realizācijas izdevumi, maksājamie nodokļi. Pārbaudot sagaidāmās peļņas atrāvuma aprēķinu, tiesai ir jāvērtē pierādījumi, kas to pamato, tajā skaitā grāmatvedības pirmdokumenti (*Senāta 2015.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-131/2015 6.3.punkts*).

Arī juridiskajā literatūrā pausts viedoklis, ka sagaidāmās peļņas atrāvums (zudušais labums, negūtā peļņa) ir lielums, kas raksturo pietiekami drošu peļņas samazinājumu sakarā ar tiesību aizskārumu. Tās apmēra noteikšana galvenokārt balstās uz ekonomiskiem aprēķiniem, ņemot vērā dažādus tirgus faktorus, kas konkrētos apstākļos var palielināt vai samazināt peļņu (*Torgāns K. Saistību tiesības, I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 242.lpp.*).

Pieteicēja iesniedza neiegūtās peļņas aprēķinu, kuru noteica kā piedāvājumā norādītās cenas un aprēķināto faktisko izmaksu starpību. Izmaksu būtiskāko daļu veido darba samaksa diviem ekspertiem un projekta vadītājam. Tomēr pieteicēja neiesniedza pierādījumus, kas apstiprinātu, ka pieteicējai bija panākta vienošanās ar piesaistītajiem ekspertiem par darba samaksu tieši zaudējumu aprēķinā norādītajā apmērā. Tiesa, izvērtējot aprēķinā norādītās izmaksas, secināja, ka pieteicēja tās nav pierādījusi. Šādos apstākļos spriedumā pēc vispārīgiem pieteicējas saimnieciskās darbības datiem tomēr konstatējot neiegūtās peļņas apmēru, tiesa ir nepareizi piemērojusi Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta otro daļu.

[13] Lietā ir strīds, vai gadījumā, ja pieteicēja nespēja pierādīt zaudējumu aprēķinā norādīto izdevumu apmēru, tiesa var noteikt zaudējumu apmēru pēc savas iniciatīvas, pamatojoties uz tādiem aprēķiniem, uz kuriem pieteicēja nav norādījusi.

Civillikuma 1787.pants noteic, ka, aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu paticamības pakāpei, ka šāds zaudējums cēlies no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts. Atrautās peļņas institūta mērķis ir atlīdzināt cietušajam to, ko viņš noteikti būtu saņēmis, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi jeb novērst tās kaitīgās sekas, ko prettiesiskā rīcība noteikti nodarītu cietušā mantai nākotnē. Lai gan ne vienmēr iespējams un nepieciešams noteikt precīzu atrautās peļņas apmēru, likums nepieļauj apmierināt prasījumu par atrauto peļņu, pamatojoties uz spekulācijām par atrautās peļņas esību un apmēru (*Senāta 2010.gada 18.maija sprieduma lietā Nr. SKA-122/2010 (A42609607) 13.punkts, Senāta 2009.gada 2.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-94/2009 (A42398605) 12.punkts*).

Tiesa neiegūto peļņu aprēķināja, piedāvājumā norādīto cenu reizinot ar pieteicējas 2015.gadā gūto peļņas procentu. Tātad, kā to pamatoti norāda Finanšu ministrija, tiesa, secinot, ka pieteicēja nav pierādījusi zaudējumu aprēķinā norādīto neiegūtās peļņas apmēru, iestājās pieteicējas vietā un noteica pavisam citu zaudējumu apmēru. Turklāt tiesa zaudējumu aprēķinā izmantoja atšķirīgu pamatojumu – 2015.gadā gūtās peļņas procentu, kas attiecināms uz visu pieteicējas veikto saimniecisko darbību šajā gadā. Tiesa nav pamatojusi, kādi pierādījumi apstiprina, ka šāds peļņas procents būtu attiecināms uz konkrēto iepirkumu. Pēc vispārīgiem pieteicējas saimnieciskās darbības datiem konstatējot neiegūtās peļņas apmēru, tiesa ir nepareizi piemērojusi Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta otro daļu.

[14] Apkopojot minēto, pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma pirmās instances tiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 20.novembra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai;
atmaksāt Finanšu ministrijai samaksāto drošības naudu 70 *euro*.
Spriedums nav pārsūdzams.

R. Vīduša L. Paegļkalna I. Višķere